

Колпаков В.К.

Запорізький національний університет

Шарая А.А.

Запорізький національний університет

Галицина Н.В.

Запорізький національний університет

«АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА» ЯК БАЗОВА КАТЕГОРІЯ ДЛЯ З'ЯСУВАННЯ СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНОГО ПРАВА

У статті проведено характеристику сутності і змісту поняття «адміністративна процедура» в якості базової категорії для адміністративно-процедурного права. Обґрунтовано безпосередній зв'язок поняття «адміністративно-процедурне право» з поняттям «адміністративна процедура», внаслідок чого на підставі аналізу наукових робіт адміністративістів детально досліджено зміст останнього поняття.

З урахуванням аналізу положень нормативно-правових актів сформульовано пропозицію щодо виділення «процедурного» складника адміністративного права (хоча в досить узагальненому вигляді) на рівні концепції наприкінці ХХ століття. Наразі складається така ситуація, що визначення «адміністративно-процедурне право» та «адміністративна процедура», їхнє відмежування від суміжних правових понять не знайшли одностайності формулювання серед більшості науковців. Задля уникнення термінологічної плутанини й помилкового отождошення в роботі досліджено співвідношення понять «адміністративно-процесуальне право» та «адміністративно-процедурне право», сформульовано висновок про необхідність їх чіткого відмежування.

Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративна процедура» як базової категорії для адміністративно-процедурного права. Доведено, що інститут адміністративної процедури як елемент системи адміністративного права, який формувався у ХХ столітті, нині внаслідок суттєвого розширення предмета правового регулювання за рахунок появи нових суспільних відносин, регульованих сукупністю правових норм, трансформувалася вже у підгалузь адміністративного права; це є виправданим з огляду на наявність певних ознак саме підгалузі, пов'язаних із розширенням сфери регулюючого впливу й ускладненням предмета такого регулювання.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративний процес, адміністративно-процедурне право, адміністративно-процесуальне право, судовий процес, адміністративне судочинство.

Постановка проблеми. Аналізуючи чинне та раніше діюче законодавство, слід зауважити, що понад двадцять років тому в незалежній Україні Указом Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» [1] було передбачено, що «необхідно суттєво покращити законодавче регулювання механізму позасудового захисту прав і свобод громадян, які порушуються органами виконавчої влади та їхніми посадовими особами. Процедура такого розгляду повинна бути упорядкована в окремому Адмі-

ністративно-процедурному (процедуральному) кодексі України» [1]. Отже, можна визнати цілком обґрунтованою пропозицію виокремлення «процедурної» складової адміністративного права (хоча в досить узагальненому вигляді) на рівні концепції наприкінці ХХ століття.

Постановка завдання. У статті проведено характеристику сутності та змісту поняття «адміністративна процедура» як базової категорії для адміністративно-процедурного права.

Виклад основного матеріалу. Аналіз положень фахової адміністративно-правової науко-

вої літератури дає можливість стверджувати, що наразі складається така ситуація, що визначення понять «адміністративно-процедурне право» та «адміністративна процедура» не знайшли одностайності формулювання серед більшості науковців, а також їх відмежування від суміжних правових понять. Так, наприклад, у навчальному посібнику «Адміністративне процесуальне право» (2017 р.) за загальною редакцією Т.П. Мінки сформульована позиція, що «доки не сформоване адміністративно-процедурне законодавство, не напрацьована його термінологія, не можна виводити адміністративно-процедурні відносини за межі правового регулювання адміністративно-процесуального права, хоча в майбутньому це цілком можливий та необхідний варіант формування інститутів адміністративного права» [2, с. 17]. Тобто, можна відмітити наукову позицію щодо об'єднання адміністративно-процедурного права і адміністративно-процесуального права, хоча це навряд чи є доцільним. До того ж не можна погодитися з тим, що в Україні наразі не сформоване адміністративно-процедурне законодавство. Водночас варто підтримати позицію Т.О. Коломоець та І.В. Зозуль, які акцентують увагу на спірності сучасного розуміння адміністративного процесу щодо співвідношення адміністративно-процесуального та адміністративно-процедурного права та розгляду їх як самостійних галузей чи підгалузей адміністративного права [3, с. 34]. Саме тому слід дослідити співвідношення понять «адміністративно-процесуальне право» та «адміністративно-процедурне право», для чого спочатку варто розкрити сутність першого.

С.Т. Гончарук слушно зазначає, що «нині адміністративний процес, поряд із цивільним, кримінальним, господарським та іншими видами юридичного процесу, займає одне з провідних місць у системі вітчизняної юридично-процесуальної форми. В якості нормативно визначеного порядку здійснення окремих процесуальних дій у багатогранній управлінській діяльності уповноважених на те суб'єктів цей вид процесу застосовувався давно. Він був і залишається невідривним від адміністративного права, від його матеріальних норм, у цілому – від публічного управління» [4, с. 60]. Проте навряд чи можна проводити аналогію адміністративного права і адміністративного процесу з іншими матеріальними і процесуальними галузями (кримінальне право і кримінальний процес, цивільне право і цивільний процес, господарське право і господарський процес), адже адміністративне право має власну специфічну струк-

туру і, крім процесуальної складової, містить ще й процедурну [5, с. 134]. Слід підтримати тезу А.М. Школика про доцільність використання двох термінів – «адміністративна процедура» та «адміністративний процес», а також їхнє розмежування в контексті забезпечення функціонування публічної адміністрації та судів, яка відповідно зумовлена специфікою та «надзвичайною широтою» правових відносин, котрі забезпечуються нормами адміністративного права. У жодній іншій галузі «немає такого великого за обсягом предмету правового регулювання і настільки різних правових інститутів, що формують його зміст» [6, с. 191]. Зі свого боку В.Б. Авер'янов заперечував подібність адміністративного процесу з цивільним та кримінальним і стверджував, що не можна розглядати за аналогією відповідні різновиди процесів, оскільки, на відміну від цивільного та кримінального, адміністративний процес – це «не тільки деліктні відносини. Крім того, процесуальна форма – необхідна умова належного функціонування будь-яких адміністративних правовідносин, тоді як у сферах цивільного та кримінально-правового регулювання процесуальна форма властива лише певним групам відносин – в суворо визначених межах відповідно цивільного і кримінального процесів (судочинства)» [7, с. 15]. З таким визначенням варто погодитися.

Звертаючи увагу на генезу доктринальних підходів до розуміння сутності і змісту *адміністративного процесу*, варто зазначити, що тривалий час у вітчизняній правовій науці спостерігалось два основних вектори розуміння адміністративного процесу: *вузький і широкий*. «Вузьке» розуміння адміністративного процесу зводилося до його визначення як «суто юрисдикційної діяльності органів публічної адміністрації (в окремих випадках – і судових органів)» [8, с. 62], тому ця концепція визначення адміністративного процесу отримала назву «юрисдикційної». В основу цієї концепції покладено ознаку наявності спору (конфлікту) між учасниками адміністративних правовідносин, що є передумовою виникнення адміністративно-процесуальних відносин. За дослідженням Н.Г. Саліщевої, адміністративний процес – це «регламентована законом діяльність уповноважених на те суб'єктів щодо вирішення спорів, які виникають між сторонами адміністративних правовідносин, що не перебувають між собою у відносинах службового підпорядкування, а також щодо застосування заходів адміністративного примусу» [9, с. 12-16]. Тобто «вузьке» тлумачення адміністративного процесу зводилося до

врегульованого нормами адміністративно-процесуального права порядку застосування заходів адміністративного примусу та передусім адміністративних стягнень за вчинення адміністративних правопорушень. «Широке» розуміння адміністративного процесу його прихильники розкривали через компонент усієї процесуально-процедурної діяльності уповноважених на те суб'єктів щодо реалізації матеріальних норм адміністративного та інших галузей права. Ця концепція розуміння адміністративного процесу здобула назву «управлінської». Так, на думку В.Д. Сорокіна, адміністративний процес – це «частина управлінської діяльності, під час здійснення якої відбувається застосування норм матеріального права (передусім адміністративного), тобто вирішення індивідуально-конкретних справ у сфері державного управління» [10, с. 66]. У підручнику «Адміністративне право України. Академічний курс» за загальною редакцією В.Б. Авер'янова адміністративний процес визначено саме в широкому його розумінні як «поліструктурне явище, яке включає вирішення в адміністративному та судовому порядку будь-яких індивідуально-конкретних адміністративних справ, зокрема, пов'язаних із розглядом справ так званого позитивно-регулятивного характеру; тих, що виникають із суперечок між учасниками управлінських відносин (справи конфліктного, юрисдикційного змісту); тих, що стосуються реалізації прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб та надання їм адміністративних (управлінських) послуг та інших» [7, с. 477]. Таким чином, «широке» розуміння адміністративного процесу охоплює будь-яку діяльність виконавчо-розпорядчих органів із реалізації матеріальних норм адміністративного права.

Із прийняттям в Україні у 2005 році Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) і у зв'язку із закріпленням у ньому офіційної дефініції «адміністративний процес» (як «правовідносин, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства» [11]), науковцями-адміністративістами обґрунтовується нова, *третья* концепція розуміння сутності адміністративного процесу (так звана «судова» або «судочинська»), яка за змістом співпадає з адміністративним судочинством. Її прихильники (наприклад, А.Т. Комзюк, Р.С. Мельник, В.М. Бевзенко та інші) визначають адміністративний процес як «урегульовані нормами адміністративного процесуального права правовідносини, що виникають між адміністративним судом, сторонами

та іншими учасниками адміністративної справи з приводу розгляду та вирішення цим судом публічно-правових спорів, учасниками яких є, по-перше, суб'єкти державно-владних повноважень, по-друге, фізичні та юридичні особи» [12, с. 53]. Авторський колектив навчального посібника «Адміністративне право України» за загальною редакцією С.В. Ківалова та Л.Р. Білітіунової навіть у назві уточнюють свою позицію й виокремлюють «адміністративний судовий процес» [13]. Проте варто відзначити, що у зв'язку з прийняттям Закону України від 03.10.2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [14], у новій редакції КАС України вже вилучено дефініцію «адміністративний процес» і замість неї закріплено поняття «судовий процес» для позначення «правовідносин, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства» [11], що свідчить про «уточнення позиції» законодавця щодо розуміння послідовності дій уповноважених суб'єктів щодо розгляду публічно-правових спорів в адміністративних судах та про уніфікацію нормативного закріплення різновидів юридичного процесу у вітчизняному законодавстві. О.В. Муза, узагальнюючи положення існуючих концепцій адміністративного процесу, пропонує розглядати його як «тріаду», що включає в себе «три складові частини адміністративно-процесуальної діяльності суб'єктів владних повноважень:

– управлінський процес (застосування адміністративно-правових норм органами державної влади, посадовими і службовими особами, серед іншого під час виникнення, зміни та припинення адміністративної процедури);

– адміністративний деліктний процес (особливий вид виконавчо-розпорядчої та судової діяльності, пов'язаної із реалізацією у примусовому порядку відповідних адміністративно-правових норм);

– адміністративний судовий процес (особливий порядок розгляду судами справ адміністративної юрисдикції)» [15, с. 23]. Так, науковцем віднесено адміністративно-процедурний напрямок саме до управлінської складової адміністративного процесу. Отже, у вітчизняній доктрині адміністративного права сформовано три основні «базові» концепції розуміння сутності адміністративного процесу:

1) «вузька» – юрисдикційна (юрисдикційний адміністративний процес),

2) «широка» – управлінська (управлінсько-юрисдикційний адміністративний процес);

3) «судова» (судовий адміністративний процес). Це, зі свого боку, призводить до різної варіативності наукових підходів до тлумачення поняття та змісту адміністративного процесу, його структурного наповнення.

Аналізуючи співвідношення понять, які досліджуються, І.В. Юрійчук зазначає, що «залежно від того чи іншого підходу до розгляду предмета адміністративного процесу, деякі науковці продовжують розглядати процедуру як «вид процесу, деякі вважають процедуру і процес тотожними об'єктами правової дійсності (і тому використовують ці терміни як синоніми), інші (переважно прихильники «юрисдикційного» підходу) розуміють процедуру як діяльність повноважних органів влади так званого позитивного характеру (тоді як під процесом розуміють суто юрисдикційні провадження), представники управлінської концепції пропонують виділяти два види адміністративно-процесуальної діяльності – адміністративно-процедурну та адміністративно-юрисдикційну» [16, с. 153]. О.І. Миколенко адміністративний процес називає різновидом адміністративної процедури й визначає його як «урегульовану адміністративно-процесуальними нормами послідовність дій суб'єктів правозастосовної діяльності, спрямованих на вирішення адміністративної справи та структурованих відповідними процесуальними відносинами» [17, с. 18]. О.В. Муза підтримує наукові позиції щодо розмежування понять «процес» та «процедура» і вважає, що «адміністративний процес включає в себе й адміністративні процедури, тому виділяти адміністративно-процедурні відносини як окремий вид адміністративних правовідносин є правильним, однак вони підпорядковані на сучасному етапі загальним правилам адміністративного процесу» [15, с. 54]. На необхідності дослідження саме співвідношення «адміністративного процесу» з «адміністративними процедурами» наголошують Т.О. Коломоець та Ш.Н. Гаджиева, які зазначають, що «варто обов'язково здійснювати розгляд адміністративних процедур у зв'язку із розглядом адміністративного процесу задля з'ясування їхньої ролі та значення. Якщо підтримувати позицію щодо широкого розуміння адміністративного процесу, то адміністративні процедури – це регламентована нормами адміністративного права діяльність суб'єктів публічного адміністрування щодо розгляду індивідуальних справ, окрім тих, що розглядаються в порядку адміністративного

судочинства» [18, с. 137]. Отже, варто звернути увагу на позицію науковців щодо ототожнення адміністративного процесу із судовим процесом і виокремлення діяльності суб'єктів публічного адміністрування щодо розгляду індивідуальних справ в адміністративні процедури. До того ж слід погодитися з тим, що «саме акцент на розгляді спору в суді та на відсутності розгляду такого спору (за участі суб'єкта публічного адміністрування) варто вважати базовим у розмежуванні адміністративного процесу та адміністративної процедури, і, відповідно, адміністративно-процесуального права й адміністративно-процедурного права» [18, с. 139]. Також можна виділити позицію науковців-адміністративістів щодо відокремлення адміністративного процесу й адміністративної процедури за ознакою завдання, досягнення якого покладене у їх основу. Головне завдання адміністративного процесу – захист і охорона права, тоді як завданням адміністративної процедури є сприяння реалізації прав і законних інтересів.

Процедурні норми повинні формувати основу позитивної діяльності органів виконавчої влади. Визначення адміністративних процедур сприяє створенню «комфортних умов взаємодії громадян і державних органів, забезпеченню ефективного функціонування виконавчих структур, їхньої відкритості, прозорості процесу підготовки і прийняття управлінських рішень, обмеженню адміністративного свавілля і посадових зловживань» [19, с. 174]. Зі свого боку А.М. Школик зазначає, що «адміністративно-процедурне право, яким регламентується порядок прийняття рішень та вчинення інших дій публічною адміністрацією, за своїм змістом є більш наближеним до судового процесуального права. Це стосується насамперед правового регулювання складних адміністративних проваджень, а також процедури адміністративного оскарження, але ними не обмежується» [20, с. 130]. А.Т. Комзюк, Р.С. Мельник, В.М. Бевзенко приділяють увагу співвідношенню адміністративного процесу й адміністративної процедури, виокремлюючи їх спільні ознаки, а саме: «1) спільну процесуальну природу, яка проявляється в діяльності органів державної влади; 2) є різновидами юридичного процесу, яким однаково властиві стадійність і наявність проваджень; 3) їхньою основною метою є сприяння здійсненню приватними особами своїх прав, свобод та законних інтересів; 4) у їхніх межах отримали свій прояв такі форми реалізації адміністративно-правових норм, як виконання, використання, застосування. Відмінностями адміністративного

процесу і адміністративної процедури є: 1) вони є процесуальним вираженням діяльності органів різних гілок влади; 2) специфіка суб'єктного складу адміністративного процесу – наявність адміністративного суду; 3) різними є підсумкові рішення (за правовою природою); 4) фіксація засад процесу лише в КАС України, а процедур – у різних нормативно-правових актах; 5) конфліктність адміністративного процесу й конфліктно-безконфліктна сутність адміністративної процедури» [12, с. 53-55]. Саме тому «адміністративний процес» і «адміністративні процедури» не можна розглядати як тотожні поняття, їх слід розрізняти за змістом, сутністю, суб'єктами, структурним наповненням, правовим результатом, нормативним підґрунтям і підставами. Так, цілком впевнено можна стверджувати, що «адміністративний процес» за змістом охоплює адміністративний судовий процес (адміністративне судочинство та розгляд справ про адміністративні правопорушення в судах), а «адміністративна процедура» – послідовну реалізацію управлінських повноважень органами публічної адміністрації у відносинах із приватними особами. Таке чітке відмежування й зумовлює як необхідність розрізняти «адміністративне судове право», так і «адміністративно-процедурне право».

Цікавою виглядає думка Є.Є. Чернецького, який, досліджуючи проблематику публічного адміністрування заохочень, висвітлює питання співвідношення адміністративного процесу та його адміністративно-процедурного складника, який існує, на його думку, поряд із адміністративно-деліктною та адміністративно-судовою [21, с. 14]. Проте адміністративно-процедурна складова адміністративного процесу – це «врегульоване нормами адміністративного права публічне адміністрування щодо регламентації встановленої правовими нормами компетенції, що має правові наслідки» [21, с. 14]. Як окрему складову адміністративного процесу адміністративні процедури й адміністративно-процедурне право розглядає й Д.А. Козачук, досліджуючи заохочувальні адміністративні процедури [22, с. 9-10].

Варто зазначити, що сутність адміністративно-процедурного права тісно пов'язана зі змістом поняття «адміністративна процедура», яке слід проаналізувати. І.В. Бойко звертає увагу на те, що категорія «адміністративна процедура» й інші, пов'язані з нею, не є «усталеними» для адміністративно-правової науки. Хоча останнім часом «у науковій і навчальній літературі досить часто використовується цей термін. Завдання науков-

ців – розробити концепцію розуміння правових категорій, які б сприймалися науковцями щодо їхнього змістовного наповнення і стали підґрунтям для розробки відповідних законопроектів. Слід констатувати відсутність серед науковців-адміністративістів єдиного розуміння поняття «адміністративна процедура», іншого їх змістовного наповнення. І, як наслідок, неспроможність законотворця розробити «законопроект про адміністративну процедуру, зрозумілий тим, стосовно кого його норми будуть спрямовувати свою дію» [23, с. 7]. До того ж науковець-адміністративіст додає, що «уявлення про адміністративну процедуру як правове явище в дослідників зазвичай формується на підставі аналізу законодавчих актів держав, у яких такі закони прийняті, та наукових досліджень іноземних авторів. Наведені підходи вельми корисні, адже дають змогу відшукати й запропонувати найбільш прийнятні для української держави правила врегулювання відносин приватної особи із суб'єктами публічного адміністрування» [24, с. 20]. Так, у навчальному посібнику «Основи адміністративного судочинства та адміністративного права» за загальною редакцією Р.О. Куйбіди та В.І. Шишкіна наведено таке визначення: «адміністративна процедура – це встановлений законодавством порядок вирішення адміністративними органами індивідуальних адміністративних справ. Оскільки ця діяльність здійснюється публічною адміністрацією з використанням владних повноважень та з урахуванням публічних інтересів, їхньою ознакою є публічність, а також індивідуальний характер, оскільки рішення в справі стосується конкретних фізичних або юридичних осіб» [25, с. 174]. А.М. Школик адміністративною процедурою називає «закріплені нормами адміністративного права порядок вчинення дій органами публічної адміністрації» [26, с. 123]. В.П. Тимощук вважає, що «діяльність органів публічного управління, пов'язану із застосуванням матеріальних норм адміністративного права, а в деяких випадках – і матеріальних норм інших галузей права, необхідно називати не адміністративно-процесуальною, а адміністративно-процедурною, тобто такою, яка здійснюється у формі адміністративної процедури» [27, с. 18-19]. Т.О. Коломоець і Д.С. Астахов зауважують, що у переважній більшості сучасних наукових і публіцистичних джерел адміністративна процедура розглядається як «встановлений законодавством (у даному випадку – адміністративним) порядок вирішення суб'єктами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних

справ. Вона здійснюється не всіма суб'єктами публічної адміністрації і не щодо всього предмету адміністративно-правового регулювання» [28, с. 68-69]. У словнику термінів «Адміністративне право України» передбачено, що адміністративна процедура – це «передбачені спеціальним нормативно-правовим актом» (кодекс, закон, положення, інструкція) послідовні, цілеспрямовані дії суб'єктів владних повноважень (суб'єктів публічної адміністрації) щодо: 1) задоволення суб'єктивних прав, свобод; 2) виконання правового обов'язку, покладеного на органи державної влади, місцевого самоврядування, або ж 3) завдань держави [29, с. 7]. О.С. Лагода вважає, що під категорією адміністративної процедури слід розуміти «встановлений законом порядок розгляду та вирішення індивідуальних справ органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, який закінчується прийняттям адміністративного акта або укладанням адміністративного договору» [30, с. 25]. Ю.Ю. Басова зі свого боку зазначає, що адміністративними процедурами є «встановлений адміністративно-правовими нормами послідовний порядок правозастосовної діяльності публічної адміністрації щодо вирішення індивідуальних адміністративних справ, результатом якої є прийняття адміністративного акта або укладення адміністративного договору» [31, с. 123]. У конспекті лекцій «Адміністративна процедура» за загальною редакцією І.В. Бойко адміністративна процедура визначена як «структурований, нормативно закріплений порядок прийняття адміністративних актів або укладення адміністративно-правових договорів, спрямований на вирішення конкретних справ у сфері публічного управління» [32, с. 7]. Також запропоновано загальні ознаки, притаманні адміністративним процедурам, а саме: «правовий характер; наявність норм, що осіб. Варто зважати, що інститут адміністративної процедури як елемент системи адміністративного права, який формувався у ХХ столітті, нині внаслідок суттєвого розширення предмета правового регулювання за рахунок появи нових суспільних відносин, що регулюються сукупністю правових норм, трансформувався вже в підгалузь адміністративного права, що є виправданим з огляду на наявність певних ознак саме підгалузі, пов'язаних із розширенням сфери регулюючого впливу й ускладненням предмета такого регулювання.

регламентують як діяльність суб'єкта публічного адміністрування, так і поведінку приватних осіб; спрямованість на прийняття адміністративного акта суб'єктом владних управлінських повноважень; застосування задля вирішення конкретної адміністративної справи; основне призначення – забезпечення ефективної реалізації прав приватних осіб і унеможливлення їх порушення; тягне за собою настання зовнішніх наслідків, тобто застосування процедурних правил породжує права й обов'язки осіб, які знаходяться поза системою публічного адміністрування; зазвичай має безспірний характер, тобто завдяки адміністративній процедурі вирішуються позитивні управлінські справи (виняток становить процедура розгляду скарг під час оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування)» [32, с. 7-8]. Н.Б. Писаренко звертає увагу на нормативне визначення адміністративної процедури у Законі ФРН про адміністративну процедуру (через висловлення у науковій літературі думки про близькість вітчизняного адміністративного права та німецького адміністративного права), яким визначено, що адміністративна процедура – це «діяльність органів влади, яка має зовнішні наслідки та спрямована на перевірку передумов, підготовку і прийняття адміністративного акта або укладання публічно-правового договору» [144, с. 39-40].

Висновки. Таким чином, цілком можна стверджувати, що *адміністративна процедура* як «базова» категорія для з'ясування сутності адміністративно-процедурного права – це закріплений нормативно порядок вирішення органами публічного адміністрування індивідуальних адміністративних справ, що здійснюється з метою сприяння реалізації прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних

Список літератури:

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21. Ст. 32.
2. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпропр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
3. Коломоєць Т. О., Зозуль І. В. Феномен презумпцій в адміністративному праві України : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 180 с.
4. Гончарук С. Т. Адміністративний процес у сучасній вітчизняній правовій доктрині. *Юридичний вісник*. 2014. № 4 (33). С. 60-64.

5. Шарая А.А. «Адміністративна процедура» і «адміністративний процес»: розмежування понять. *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави*: Збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., Черкаси, 23 трав. 2019 р. / Ред. кол.: Г.А. Волошкевич (відп. ред.) та ін. Черкаси, видавець Вовчок О.Ю., 2019. С. 133-141.
6. Школик А.М. Адміністративна процедура та її співвідношення із суміжними поняттями. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2014. Вип. 59. С. 185-193.
7. Адміністративне право України. Академічний курс : у 2 т. / гол. ред. кол. В. Б. Авер'янов. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 2004. 592 с.
8. Гончарук С. Т., Белкін Л. П. Трансформація принципів адміністративного процесу в адміністративному судочинстві. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 1. С. 62-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npna_u_2014_1_14.
9. Салищева Н.Г. Административный процесс в СССР. Москва : Юр. лит., 1964. 158 с.
10. Сорокин В.Д. Избранные труды. Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2004. 189 с.
11. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
12. Комзюк А.Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України: навч. посіб. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.
13. Ківалов С.В., Біла-Гіунова Л.Р. Адміністративне право України : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2011. 400 с.
14. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 96. Ст. 11.
15. Муза О. В. Адміністративно-процесуальні правовідносини в Україні : монографія. Київ : Четверта хвиля, 2015. 320 с.
16. Юрійчук І. Правове поняття адміністративних процедур. *Підприємництво господарство і право*. 2018. № 5. С. 151-156.
17. Миколенко О.І. Місце адміністративного процедурного права в системі юридичних знань та системі права України : автореф. дис ... д-ра юрид. наук. 12.00.07 : Запоріжжя, 2011. 40 с.
18. Коломоєць Т. О., Гаджієва Ш. Н. Кодекс як джерело адміністративно-процедурного права України: пріоритети розробки в умовах сучасних правотворчих процесів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 137-148.
19. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163-177.
20. Школик А. М. Місце адміністративно-процедурного права в системі права. *Питання адміністративного права*. Кн.2 / відп. за вип. Н.Б. Писаренко. Харків : ООО «Оберіг», 2018. С. 125-130.
21. Чернецький Є.Є. Публічне адміністрування заохочень: автореф. дис.... к.ю.н.; 12.00.07. Київ, 2011. 21 с.
22. Козачук Д.А. Заохочувальні адміністративні процедури: автореф. дис... к.ю.н. : 12.00.07. Одеса, 2010. 22 с.
23. Бойко І. Базові категорії права адміністративних процедур. *Адміністративна процедура: особливості формування української концепції* (матеріали доповідей учасників Круглого столу, м. Харків, 15 вересня 2017 р.) Харків, 2017. С. 7-13.
24. Бойко І. В. Доктринальні ідеї та цілі адміністративного права. *Право України*. 2019. № 5. С. 13-28
25. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посібник / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. Київ : Старий світ, 2006. 576 с.
26. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право : навч. посібник для юрид. фак-тів та фак-тів між-нар. Відносин. Львів : ЗУКЦ, 2007. 308 с.
27. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упорядник В. П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.
28. Коломоєць Т. О., Астахов Д. С. Кодифікація адміністративно-процедурного законодавства України : монографія. Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2011. 230 с.
29. Адміністративне право України: словник термінів / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2014. 520 с.
30. Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юридич. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 187 с.
31. Басова Ю. Ю. Теоретико-правовий аналіз поняття «адміністративна процедура». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 11. Том 1. С. 121-123.

32. Адміністративна процедура : конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловйова ; за заг. ред. І. В. Бойко. Харків : Право, 2017. 132 с.

33. Писаренко Н. Б. Засади адміністративного судочинства (сучасний український контекст) : монографія. Харків : Право, 2019. 248 с.

Kolpakov V.K., Sharaia A.A., Halitsyna N.V. "ADMINISTRATIVE PROCEDURE" AS A BASIC CATEGORY FOR DEFINING THE ESSENCE OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE LAW

The article describes the essence and content of the concept of "administrative procedure" as a basic category for administrative procedure law. The direct connection of the concept of "administrative-procedural law" with the concept of "administrative procedure" is substantiated, in connection with which the content of the latter is studied in detail on the basis of the analysis of scientific works of administrative scientists.

Taking into account the analysis of the provisions of normative legal acts, a proposal has been formulated to single out the "procedural" component of administrative law (albeit in a rather generalized form) at the level of the concept at the end of the twentieth century. It is substantiated that the current situation is that neither the definition of "administrative procedure law" nor "administrative procedure" has found unanimity of wording among most scholars, nor their separation from related legal concepts. In order to avoid terminological confusion and erroneous identification in the work, the relationship between the concepts of "administrative procedural law" and "administrative process law" is studied and a conclusion is formulated about the need for their clear demarcation.

The author's definition of the term "administrative procedure" as a basic category for administrative-procedural law is offered. It is proved that the institution of administrative procedure (as an element of the system of administrative law), which was formed in the twentieth century, now, in connection with the significant expansion of legal regulation due to new social relations rights, which is justified in view of the presence of certain features of the sub-sector associated with the expansion of the sphere of regulatory influence and the complexity of the subject of such regulation.

Keywords: *administrative procedure, administrative process, administrative-procedural law, administrative-process law, judicial process, administrative proceedings.*